

**Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Klimaträttvisa****(yttrande på eget initiativ)**

(2018/C 081/04)

Föredragande: **Cillian LOHAN**

|                                                        |                                                              |
|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| Beslut av EESK:s plenarförsamling                      | 23.2.2017                                                    |
| Rättslig grund                                         | Artikel 29.2 i arbetsordningen<br>Yttrande på eget initiativ |
| Ansvarig facksektion                                   | Jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö                     |
| Antagande av facksektionen                             | 3.10.2017                                                    |
| Antagande vid plenarsessionen                          | 19.10.2017                                                   |
| Plenarsession nr                                       | 529                                                          |
| Resultat av omröstningen<br>(för/emot/nedlagda röster) | 194/12/8                                                     |

**1. Slutsatser och rekommendationer**

1.1 Begreppet klimaträttvisa återspeglar uppfattningen att de globala klimatförändringarna är en politisk och etisk fråga och inte bara en rent miljömässig sådan. Det betraktas vanligen i ett globalt sammanhang av rumsligt och tidsmässigt ömsesidigt beroende, och med det erkänns att de mest utsatta och fattigaste i samhället ofta påverkas mest av klimatförändringarna. Detta trots att dessa grupper är de minst ansvariga för de utsläpp som har orsakat klimatkrisen. Mer allmänt erkänns i detta yttrande med begreppet klimaträttvisa behovet av att beakta det rimliga i klimatförändringarnas ofta oproportionerliga inverkan på medborgarna och samhällena i både utvecklingsländer **och** utvecklade länder.

1.2 EESK anser att alla medborgare har rätt till en hälsosam och ren miljö och att förvänta sig att regeringarna ska ta ansvar för sina nationella åtaganden och nationellt fastställda bidrag enligt Parisavtalet när det gäller faktorerna bakom klimatförändringarna och de hot som klimatförändringarna medför, med erkännande av inte bara de mer uppenbara miljömässiga och ekonomiska aspekterna utan också de sociala konsekvenserna.

1.3 EESK föreslår att man inleder en diskussion om en EU-stadga om klimaträttigheter som skulle fastställa EU-medborgarnas och naturens rättigheter mot bakgrund av de utmaningar som den globala klimatförändringskrisen medför. Samtidigt som EESK erkänner EU:s ledarskap när det gäller att förespråka en stabil och rättvis internationell klimatpolitik vill kommittén uppmuntra EU-institutionerna och de nationella regeringarna att undersöka tillämpningen av principerna om klimaträttvisa på alla nivåer: global, europeisk, nationell och lokal. Planeringsterminsprocessen skulle kunna användas som ett verktyg för att förverkliga denna ambition. Klimaträttvisa handlar om rättvisa för både människorna och den miljö som vi är beroende av – båda är sammankopplade. I detta sammanhang framhåller EESK två nya initiativ: den globala pakten för miljön och utkastet till allmän förklaring om mänsklighetens rättigheter.

1.4 Produktions- och konsumtionssystemen måste förändras för att anpassas till och begränsa klimatförändringarna. Denna övergång måste ske globalt och inom ramen för de olika sektorerna, och EU kan spela en ledande roll. De mest utsatta branscherna och arbetstagarna måste identifieras och få lämpligt stöd. I synnerhet måste livsmedelssystemen och deras aktörer få stöd vid övergången. Hållbar livsmedelskonsumtion måste börja i det tidiga skedet med beredning av marken och förvaltning av naturliga system för att tillhandahålla livsmedlens grundläggande byggsten. EU bör stå för ett tydligt ledarskap som främjar hållbar markförvaltning och hållbart markskydd.

1.5 Konsumenternas inflytande när det gäller att genomföra övergången kan bara utnyttjas om konsumenterna kan välja hållbara, etiska alternativ som inte medför avsevärt minskad bekvämlighet eller kvalitet i fråga om service, användning eller tillgänglighet. Praktiska alternativ för konsumenterna kan utvecklas genom de nya ekonomiska modellerna, såsom den digitala ekonomin, delningsekonomin och den cirkulära ekonomin, samt genom internationellt samarbete om den globala och sektorsvisa övergången till dessa modeller.

1.6 Stödmekanismer, inklusive offentliga medel, ekonomiska instrument och stimulansåtgärder, bör användas för att se till att det finns infrastruktur och lämpligt stöd för konsumenter som vill välja en koldioxidsnål livsstil, inbegripet hjälp med att täcka de högre kostnaderna för varor och tjänster som är etiska/håller länge/är miljömässigt hållbara, samtidigt som man säkerställer att konkurrenskraften inte äventyras.

1.7 Det behövs en kartläggning av omflyttningen av arbetstillfällen i en koldioxidsnål ekonomi, och möjligheterna måste identifieras så tidigt som möjligt. Detta kommer att göra det möjligt att utforma och genomföra den effektivaste politiken för att se till att arbetstagarna skyddas och deras livskvalitet upprätthålls i en rättvis övergång.

1.8 EESK upprepar sin efterlysning av ett europeiskt observationscentrum för energifattigdom<sup>(1)</sup>, som skulle samla alla berörda parter för att bidra till att fastställa europeiska indikatorer för energifattigdom. Rättvisa för alla medborgare innebär att se till att alla får ren, ekonomiskt överkomlig och tillgänglig energi.

1.9 EESK anser att man bör avskaffa subventionerna för fossila bränslen och övergå till att stödja omställningen till förnybara energikällor.

1.10 En effektiv politik för hållbar utveckling är beroende av att man ser till att stöden för övergången alltid är tydligt identifierade, prioriterade och tillräckligt finansierade. Samtidigt måste EU inleda mycket omfattande internationella förhandlingar om ett globalt avtal som positivt kan påverka faktorerna bakom klimatförändringarna och bidra till en mer hållbar global ekonomisk modell.

## 2. Bakgrund/skäl till detta yttrande

2.1 Detta yttrande på eget initiativ läggs fram inom ramen för arbetsplanen för 2017 för observationsgruppen för hållbar utveckling. Klimaträttvisa är en fråga som berör oss alla, men det saknas åtgärder på EU-nivå på detta område. Detta medför en möjlighet för EESK att inta en ledande roll och lägga fram ett antal inledande förslag, framför allt med avseende på Europa. Många av klimaträttvisans aspekter måste diskuteras närmare, t.ex. frågan om den globala och individuella fördelningen av utsläppsrätter.

2.2 EESK vill inta en institutionell ståndpunkt i syfte att redogöra för det europeiska organiserade civila samhällets åsikter i debatten om klimatförändringarnas inverkan och hur man bäst kan hantera denna inverkan på ett rättvist och rimligt sätt.

2.3 I samband med de internationellt antagna FN-målen för hållbar utveckling och Parisavtalet och med tanke på att klimatförändringarnas konsekvenser redan är kännbara krävs det en förstärkt insikt om att det brådskar med att uppnå klimaträttvisa genom konkreta åtgärder.

## 3. Allmänna kommentarer

3.1 Begreppet klimaträttvisa återspeglar uppfattningen att de globala klimatförändringarna är en politisk och etisk fråga och inte bara en rent miljömässig sådan. Med det erkänns att de mest utsatta och fattigaste i samhället ofta påverkas mest av klimatförändringarna. Begreppet betraktas vanligen i ett globalt sammanhang av rumsligt och tidsmässigt ömsesidigt beroende, dvs. med fokus på ansvaret hos de länder som utvecklats genom att utnyttja naturresurser.

3.2 Målen för hållbar utveckling går längre än sina föregångare (millennieutvecklingsmålen) genom att erkänna ömsesidig ansvarighet, egenansvar, kollektiva åtgärder och behovet av inkluderande deltagandebaserade processer. Samtidigt som EESK erkänner EU:s ledarskap när det gäller att förespråka en stabil och rättvis internationell klimatpolitik vill kommittén uppmuntra EU-institutionerna och de nationella regeringarna att vidta åtgärder för klimaträttvisa på alla nivåer: global, europeisk, nationell och lokal. Planeringsterminsprocessen skulle kunna användas som ett verktyg för att förverkliga denna ambition. I detta yttrande erkänns således med begreppet klimaträttvisa behovet av att beakta det rimliga i klimatförändringarnas ofta oproportionerliga inverkan på medborgarna och samhällena i både utvecklingsländer och utvecklade länder.

---

<sup>(1)</sup> Yttrande om *Samordnade europeiska åtgärder för att förebygga och bekämpa energifattigdom* (EUT C 341, 21.11.2013, s. 21).

3.3 Det finns ett problem med motstånd mot klimatpolitiken och uppfattningen att den medför nackdelar för de vanliga medborgarna, specifika sektorer (t.ex. jordbruksbaserade livsmedel eller transporter) eller samhällen och enskilda som är beroende av fossila bränslen, trots fördelarna med denna politik.

3.4 Olika politiska initiativ är inriktade på sektorer och områden som påverkas starkt av klimatutmaningar, t.ex. hälsa, transporter, jordbruk och energi. Klimaträttvisa kan tillhandahålla en övergripande integrerad strategi för att se till att övergången till en koldioxidsnål ekonomi genomförs på ett rättvist och balanserat sätt.

3.5 Det är viktigt att notera att klimaträttvisa inte bara handlar om dem som påverkas direkt av klimatförändringarnas konsekvenser, utan också om dem som påverkas av faktorerna bakom klimatförändringarna genom att vara beroende av varor, tjänster och livsstilar som är förknippade med höga utsläpp och låg resurseffektivitet.

#### 4. Särskilda kommentarer

##### 4.1 Social rättvisa

4.1.1 EESK anser att alla medborgare har rätt till en hälsosam och ren miljö och att förvänta sig att regeringarna ska ta ansvar för sina nationella åtaganden och nationellt fastställda bidrag enligt Parisavtalet när det gäller faktorerna bakom klimatförändringarna och de hot som klimatförändringarna medför, med erkännande av inte bara de mer uppenbara miljömässiga och ekonomiska aspekterna utan också samhällskonsekvenserna.

4.1.2 EU:s pelare för sociala rättigheter bör tjäna som en kompass för en förnyad konvergensprocess i riktning mot bättre arbets- och levnadsförhållanden mellan medlemsstaterna. Den bygger på 20 principer, varav många kommer att påverkas antingen direkt av klimatförändringarna eller indirekt av behovet av att övergå till nya ekonomiska modeller.

4.1.3 EESK föreslår att man inleder en debatt, inom ramen för mänskliga rättigheter och sociala rättigheter, om en stadga om klimaträttigheter. Denna skulle fastställa medborgarnas och naturens rättigheter mot bakgrund av de utmaningar som klimatförändringskrisen medför. I detta sammanhang framhåller EESK utkastet till allmän förklaring om mänsklighetens rättigheter, som utarbetades av Corinne Lepage inför COP21 år 2015.

4.1.4 Naturens rättigheter erkänns nu i olika länder runt om i världen genom lagstiftningsprocessen. Till exempel vann 2015 en icke-statlig organisation, Urgenda Foundation, i Nederländerna en klimatprocess mot staten. Nederländernas högsta domstol bekräftade konsekvent principen att staten kan hållas juridiskt ansvarig för underlåtenhet att vidta tillräckliga åtgärder för att förhindra förutsebar skada till följd av klimatförändringarna. Liknande fall förbereds i Belgien och Norge. Dessutom behandlas genom initiativ såsom den globala pakt för miljön, som lanserades den 24 juni 2017, behovet av en rättvis global miljöstyrning genom att komplettera "tredje generationens rättigheter" med hjälp av ett allmänt, övergripande och universellt referensinstrument.

4.1.5 Man måste se till att de mest utsatta i samhället inte behöver bära en orimlig börda och att kostnaderna för en övergång till en klimatvänlig ekonomisk modell fördelas rättvist över hela samhället. Till exempel bör principen om att förorenaren betalar tillämpas på dem som skapar föroreningarna och gör vinst på dem och inte på slutanvändarna, om de inte har några verkliga alternativ. EESK har redan undersökt en noggrann och relevant tillämpning av denna viktiga princip <sup>(2)</sup>.

4.1.6 All slags migration (inklusive antalet klimatflyktingar) kommer att öka på grund av personer som fördrivs <sup>(3)</sup>. Vi har redan sett hur dåligt förberedda vi är i EU för att hantera detta och frågan om oproportionerliga bördor mellan medlemsstaterna. EESK har redan betonat hur obalanserade ekonomiska processer kan öka destabiliseringen i detta sammanhang <sup>(4)</sup>.

<sup>(2)</sup> Yttrande om *Inverkan på den europeiska transportpolitiken av slutsatserna från COP21* (EUT C 303, 19.8.2016, s. 10).

<sup>(3)</sup> Yttrande om *Integration av flyktingar i EU* (EUT C 264, 20.7.2016, s. 19).

<sup>(4)</sup> Ett nytt europeiskt samförstånd om utveckling (EUT C 246, 28.7.2017, s. 71).

4.1.7 Såsom konstaterades i en nyligen genomförd studie om klimatflyktingar från Europaparlamentet finns det på EU-nivå inget särskilt instrument för "personer som fördrivits av miljöskäl". Direktivet om tillfälligt skydd är ett politiskt tungt instrument för att hantera massmigration, och EESK stöder ståndpunkten att Lissabonfördraget ger ett tillräckligt omfattande mandat för att se över invandringspolitiken i syfte att reglera ställningen för "personer som fördrivits av miljöskäl".

#### 4.2 Den jordbruksbaserade livsmedelssektorn

4.2.1 Systemen för livsmedelsproduktion och kostvanorna kommer att förändras för att anpassas till och begränsa klimatförändringarna. Alla medborgare är beroende av den jordbruksbaserade livsmedelssektorn (t.ex. jordbrukarna, familjerna, de långa leveranskedjan, konsumenterna) och därför bör man vid övergången till ett koldioxidsnålt samhälle säkerställa att de som berörs av förändringarna får hjälp och stöd. Denna övergång måste dessutom ske globalt och i en sektoriell kontext, och EU kan spela en ledande roll.

4.2.2 Klimatförändringarna medför mycket stora utmaningar för det europeiska jordbruket både som en faktor bakom och som en sektor i främsta ledet för konsekvenserna.

4.2.3 Sektorn måste omdefinieras med hänsyn till dess bidrag till naturliga absorptionssystem, t.ex. ekosystemtjänster som kan mildra vissa av klimatförändringarnas konsekvenser. Dessa bör erkännas, och den offentliga finansieringen genom den gemensamma jordbrukspolitiken bör ställas om till att stödja dessa tjänster som tillhandahålls av jordbrukssektorn, som en följd av deras livsmedelsproduktionssyfte. Denna allmänna tanke får stöd i det nyligen antagna yttrandet <sup>(5)</sup>.

4.2.4 Hållbar livsmedelskonsumtion måste börja i det tidiga skedet med beredning av marken och förvaltning av naturliga system för att tillhandahålla livsmedlens grundläggande byggsten. EESK framhåller att man måste inleda en debatt om behovet av ett ramdirektiv för mark, och stå för ett tydligt ledarskap om vikten av att främja en hållbar markförvaltning och ett hållbart markskydd <sup>(6)</sup>. Markskyddet och dess roll inom ekosystemtjänster är en kärnfråga för det nuvarande estniska rådsordförandeskapet <sup>(7)</sup>.

4.2.5 EESK främjar tanken på hållbar produktion och konsumtion. Om samförstånd om behovet av en förändrad inställning till köttkonsumtion ska kunna uppnås måste man identifiera möjligheter och stöd som behövs för att säkerställa en rättvis övergång för de som är beroende av denna sektor inom den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin.

4.2.6 Detta är en sektor som också påverkas av faktorerna bakom klimatförändringarna, i synnerhet dess beroende av fossila bränslen från livsmedelsproduktion, via bearbetning till transporter och förpackning. Politiken måste utformas med hänsyn till den låsta karaktären hos den nuvarande jordbruksmodellen och staka ut en möjlig väg till en hållbar och klimatvänlig framtid för jordbrukarna.

4.2.7 Miljöpolitiken behöver inte stå i strid med jordbrukssektorns omedelbara behov, om den betraktas som en tillämpning av stödmekanismer för att underlätta övergången till ett koldioxidsnålt samhälle.

#### 4.3 Konsumenterna

4.3.1 Konsumenternas inflytande när det gäller att genomföra övergången kan bara utnyttjas om konsumenterna kan välja hållbara, etiska alternativ som inte medför avsevärt minskad bekvämlighet eller kvalitet i fråga om service, användning eller tillgänglighet. Praktiska alternativ för konsumenterna kan utvecklas genom de nya ekonomiska modellerna, såsom den digitala ekonomin, delningsekonomin och den cirkulära ekonomin, samt genom internationellt samarbete om den globala och sektorsvisa övergången till dessa modeller.

4.3.2 Alltför ofta tillämpas principen om att förorenaren betalar felaktigt, och konsumenterna påtvingas avgifter när de inte har några verkliga alternativ. Konsumenterna måste ha möjlighet att välja innan prissättning kan bli ett effektivt instrument för att främja beteendeförändringar i rätt riktning.

<sup>(5)</sup> Yttrande om *En möjlig omformning av den gemensamma jordbrukspolitiken* (EUT C 288, 31.8.2017, s. 10).

<sup>(6)</sup> Yttrande om *Cirkulär ekonomi – gödselprodukter* (EUT C 389, 21.10.2016, s. 80).

<sup>(7)</sup> Yttrande om *Markanvändning för hållbar livsmedelsproduktion och ekosystemtjänster* (se sidan 72 i detta nummer av EUT).

4.3.3 Skatten på plastpåsar är ett bra exempel där konsumenterna åläggs en liten skatt men har andra alternativ, dvs. att ta med sig en egen påse eller använda en kartong som handlaren tillhandahåller. På detta sätt kan man åstadkomma storskaliga beteendeförändringar.

4.3.4 Däremot kan beskattning av fossila bränslen (t.ex. bensin) på konsumentnivå framkalla missnöje och göra att disponibel inkomst måste läggas på bränsle. Dessutom kan det främja en sekundär, olaglig marknad, samtidigt som den som ursprungligen tillverkade den förorenande produkten får behålla sina vinster. Detta förvärras av att sådana skatter i de flesta fall inte är öronmärkta. Medborgarna har en känsla av att klimatpolitiken är förknippad med en orättvis bestraffning av dem som inte har något annat val än att verka inom fossilbränsleekonomin.

4.3.5 Stödmekanismer, inklusive offentliga medel och ekonomiska instrument bör användas för att se till att det finns infrastruktur och lämpligt stöd för konsumenter som vill välja en koldioxidsnål livsstil, inbegripet hjälp med att täcka de högre kostnaderna för varor och tjänster som är etiska/håller länge/är miljömässigt hållbara. Detta kan ta formen av offentlig-privata partnerskap. Bilindustrin är ett bra exempel på tillverkarstödda finansieringsarrangemang för att förbättra tillgången till nya bilar för konsumenterna. Liknande typer av stödsystem skulle kunna erbjudas för andra sektorer, t.ex. vitvaror eller modernisering av hem eller företag.

4.3.6 Det finns en klimatsägselse i att använda offentliga medel för att stödja och investera i system och infrastruktur som ökar slutanvändarnas beroende av faktorerna bakom klimatförändringarna och samtidigt verka för att begränsa och hantera klimatförändringarnas konsekvenser. Konsumenterna befinner sig i frontlinjen för konsekvenserna av detta. Ett val mellan att betala mer för de förorenande alternativen eller att avstå från köp är inte ett "rättvist" val att erbjuda medborgarna.

4.3.7 Det råder en uppfattning om att en hållbar livsstil och hållbara konsumtionsval endast är förenliga med en hög disponibel inkomst. Etiska, klimatvänliga och hållbara val är inte tillgängliga för alla i lika hög grad. Priser som integrerar klimatkostnaderna (t.ex. resursintensitet) för varor och tjänster bör stödjas genom en politisk ram som utmanar denna uppfattning och ökar tillgängligheten för alla konsumenter.

4.3.8 EU:s konsumentskyddslagstiftning tillkom innan FN 1999 erkände hållbar konsumtion som en grundläggande konsumenträttighet, och därför görs ingen hänvisning till detta <sup>(8)</sup>. EESK upprepar sin efterlysning av en politik för hållbar konsumtion. Detta är särskilt relevant mot bakgrund av målen för hållbar utveckling och initiativet för en cirkulär ekonomi.

4.3.9 Utan alternativ har konsumenterna inget val utan tvingas till fattigdom/dåliga beslut/ohälsosamma val/ohållbara val och utvecklar en motvilja mot en "miljöpolitik" som anses medföra nackdelar för slutanvändarna. Samtidigt behöver de som drar fördel av detta system inte betala utan tjänar mer pengar, och på så sätt ökar ojämlikheten – med en miljöpolitik som strider mot hållbarhetsprinciperna som täckmantel.

#### 4.4 Övergångar på arbetsmarknaden

4.4.1 Det är mycket viktigt att skydda alla arbetstagare vid övergången, både de som har låg eller icke överförbar kompetens och de som har högkvalificerade tjänster. De mest sårbara sektorerna och arbetstagarna måste identifieras och få lämpligt stöd. Automatiseringen av arbetstillfällen som en del av en koldioxidsnål ekonomi kan leda till att vissa arbeten försvinner <sup>(9)</sup>.

4.4.2 Omskolning och utbildning är exempel på sätt att uppnå detta skydd. Arbetstagare vars arbete försvinner till följd av klimatförändringarna eller som en följd av behovet av att komma ur beroendet av faktorerna bakom klimatförändringarna bör inte behöva betala priset för denna förändring.

<sup>(8)</sup> Yttrande om Samverkans- eller deltagarkonsumtion: en modell för hållbar utveckling för 2000-talet (EUT C 177, 11.6.2014, s. 1).

<sup>(9)</sup> 44. trände om Övergången till en mer hållbar europeisk framtid – en strategi för 2050 (se sidan 44 i detta nummer av EUT).

4.4.3 Att i ett tidigt skede identifiera de färdigheter som krävs för att möjliggöra ett fullständigt deltagande i dessa nya ekonomiska modeller är en del av lösningen, men de bör även kartläggas inom ramen för den befintliga sysselsättningen och beroendet av dagens ohållbara modell.

4.4.4 Det är viktigt att skydda och bevara samhällen där så är möjligt och att underlätta övergången med minsta möjliga konsekvenser för de berörda välbefinnande, både socialt och ekonomiskt.

4.4.5 Nya möjligheter är tydligt identifierbara i de nya ekonomiska modeller som föreslås, bl.a. funktionsekonomin, delningsekonomin och den cirkulära ekonomin. I detta avseende bör EU inleda de nödvändiga internationella förhandlingarna för att arbeta för uppnåendet av en global ekonomisk modell.

#### 4.5 Hälsa

4.5.1 Klimatförändringarna och faktorerna bakom klimatförändringarna orsakar hälsokostnader. Dessa kan mätas i dödsfall och sjukdom som har samband med t.ex. luftföroreningar och utgör en kostnad för samhället och en kostnad för de offentliga hälso- och sjukvårdssystemen. De offentliga hälso- och sjukvårdssystemen måste beakta den roll som klimatförändringarna och faktorerna bakom klimatförändringarna spelar inom deras sektor.

4.5.2 Det finns ett samband mellan hälsa och välbefinnande och tillgång till naturen (IEEP). Många medlemsstater står inför hälso- och samhällsutmaningar såsom fetma, psykiska hälsoproblem, social utestängning, buller och luftföroreningar, som i oproportionerligt hög grad drabbar socioekonomiskt missgynnade och utsatta grupper.

4.5.3 Investeringar i natur motverkar klimatförändringarna inte bara genom minskade investeringar i förorenande produkter, utan också genom investeringar i koldioxidlagring i naturliga ekosystem. Detta leder till två slags hälsofördelar: ökad ohälsa förebyggs och en aktiv livsstil främjas, vilket leder till bättre hälsa för medborgarna och samhällena. Erkännandet av denna aspekt bidrar till att säkerställa att politiska beslut är balanserade, välgrundade och evidensbaserade.

#### 4.6 Energi

4.6.1 Produktionen av förnybar energi som en procentandel av elförbrukningen mer än fördubblades i EU mellan 2004 och 2015 (från 14 % till 29 %). Energibehoven för uppvärmning, byggnader och industrin samt inom transportsektorn är dock fortfarande mycket stora. Framsteg görs, men från en mycket låg nivå. Till exempel ökade andelen förnybar energi i bränsleförbrukningen inom transportsektorn från 1 % till 6 % under samma period.

4.6.2 Energifattigdomen är ett problem i hela Europa, och även om dess innebörd och sammanhang kan variera från land till land, utgör den ytterligare ett exempel på behovet av att se till att klimatpolitiken inriktas på att skydda de mest utsatta.

4.6.3 EESK upprepar sin efterlysning av ett europeiskt observationscentrum för energifattigdom<sup>(10)</sup>, som skulle samla alla berörda parter för att bidra till att fastställa europeiska indikatorer för energifattigdom. Rättvisa för alla medborgare innebär att se till att alla får ren, ekonomiskt överkomlig och tillgänglig energi.

4.6.4 Politiska åtgärder för att motverka energifattigdom i EU kan även omfatta lösningar för att inrätta infrastruktur för och försörjning med ren energi genom att subventioner omfördelas och den politiska viljan samordnas.

4.6.5 En politik som direkt eller indirekt stöder subventioner för fossila bränslen är liktydig med en omkastning av principen om att förorenaren betalar – förorenaren betalas i dessa fall. Många av dessa subventioner är osynliga för slutanvändaren men härrör i slutändan från offentliga medel. I ett färskt yttrande<sup>(11)</sup> förespråkas redan avskaffandet av miljöskadliga subventioner i EU, och i ett annat yttrande om kartläggning av EU:s politik för hållbar utveckling<sup>(12)</sup> framhålls behovet av att genomföra befintliga åtaganden om att undanröja miljöskadliga subventioner och kraftfullt främja en miljöskattereform.

<sup>(10)</sup> Se fotnot 1.

<sup>(11)</sup> Yttrande om *Marknadsbaserade instrument för att skapa en resurseffektiv ekonomi med låga koldioxidutsläpp i EU* (EUT C 226, 16.7.2014, s. 1).

<sup>(12)</sup> Yttrande om *Hållbar utveckling: kartläggning av EU:s interna och externa politik* (EUT C 487, 28.12.2016, s. 41).

4.6.6 Stöd bör vara tillgängligt för alla och subventioner bör inriktas på förnybar energi, medan subventioner för faktorerna bakom klimatförändringarna bör fasas ut snarast och undantag bör tillämpas på ett rättvisare sätt, uttryckligen inte på dem som har råd att betala mest och inte på dem som drar fördel av den förorenande produkten. Subventionerna för fossila bränslen uppgår enligt IMF för närvarande globalt till 10 miljarder US-dollar per minut. Om dessa subventioner avskaffades, skulle de offentliga intäkterna öka med 3,6 % av världens BNP, utsläppen minska med mer än 20 %, antalet förtida dödsfall på grund av luftföroreningar mer än halveras och den globala ekonomiska välfärden öka med 1,8 biljoner US-dollar (2,2 % av världens BNP). Denna siffra understryker hur orättvist det nuvarande systemet är.

4.6.7 En effektiv politik för hållbar utveckling är beroende av att man ser till att stöden för övergången alltid är tydligt identifierade, prioriterade och tillräckligt finansierade.

Bryssel den 19 oktober 2017.

Georges DASSIS  
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs  
ordförande*

---